

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: "Arton": baza cytowań polskiej literatury humanistycznej: stan prac nad bazą

Author: Małgorzata Waga, Aneta Drabek

Citation style: Waga Małgorzata, Drabek Aneta. (2002). "Arton": baza cytowań polskiej literatury humanistycznej: stan prac nad bazą. "Zagadnienia Naukoznawstwa" (2002, z. 1/2, s. 147-151).

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Mgr Małgorzata Waga,
Mgr Aneta Drabek
Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego
Katowice *

„Arton” — baza cytowań polskiej literatury humanistycznej (stan prac nad bazą)

W 1998 r. powstała na Uniwersytecie Śląskim inicjatywa stworzenia bazy danych z indeksem cytowań pod nazwą „Polska Literatura Humanistyczna”. Za podstawę do wprowadzania danych przyjęto wykaz 26 polskich czasopism humanistycznych ustalonych przez Zespół Nauk Humanistycznych KBN dla celów oceny jednostek naukowych. W 2000 r. powstało konsorcjum 7 uniwersytetów (Uniwersytet Śląski, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet im. A. Mickiewicza, Uniwersytet im. M. Skłodowskiej-Curie, Uniwersytet M. Kopernika), których zadaniem jest uzupełnianie bazy. Baza danych składa się z 6 powiązanych ze sobą kartotek: Artykułów, Autorów, Wydawnictw Zwartych, Wydawnictw Ciągłych, Instytucji, Słów Kluczowych. Baza będzie wykorzystywana do wyszukiwania cytowań oraz poszukiwań bibliograficznych.

Wprowadzenie

W Polsce od kilku lat stale uczestniczymy w procesie ocen merytorycznych jednostek naukowych i naukowo-badawczych według systemu parametrycznego zaproponowanego przez Komitet Badań Naukowych. W systemie tym wykorzystywane są międzynarodowe naukowe bazy danych z indeksami cytowań. Jednak niektóre działy nauki ze względu na swą specyfikę są w nich słabo reprezentowane. Do dziedzin tych należy humanistyka. Przeprowadzone w 1998 roku wyszukiwanie cytowań pracowników Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego za lata 1975—1997 dało niezbyt imponujący wynik w postaci 414 cytowań, z czego połowa pochodziła z jedyne go, indeksowanego wówczas polskiego czasopisma z dziedziny literaturoznawstwa — „Pamiętnika Literackiego”¹. Wyniki ukazały, iż nauki humanistyczne, ze względu na swój regionalny charakter oraz język publikacji, powinny zostać potraktowane trochę inaczej.

Pracę nad tworzeniem bazy danych z indeksem cytowań o tytule roboczym „Polska literatura humanistyczna” rozpoczęto w 1998 roku z inicjatywy prof. Tadeusza Sławka — rektora Uniwersytetu Śląskiego. Za podstawę do wprowadzania danych przyjęto wykaz czasopism polskich ustalony przez Zespół Nauk Humanistycznych KBN do celów oceny jednostek naukowych.

* E-mail: mwaga@bg.us.edu.pl; adrabek@bg.us.edu.pl

¹ A. D r a b e k: *Wydział Filologiczny w świetle międzynarodowych baz danych Arts & Humanities Citation Index oraz MLA*. „Gazeta Uniwersytecka UŚ”, 1999 nr 10—11.

W Uniwersytecie Śląskim wprowadzania danych podjęła się Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego. Zarządzeniem Rektora Uniwersytetu Śląskiego z dnia 27 czerwca 2000 roku została powołana w strukturze Biblioteki Pracownia ds. Badań Naukometrycznych, kierowana przez prof. Grzegorza Rackiego. Zadaniem Pracowni jest, między innymi, koordynowanie prac nad budową bazy.

26 maja 2000 r. na spotkaniu prorektorów ds. Nauki w Filii Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie powstała koncepcja współtworzenia wyżej wymienionej bazy z innymi uniwersytetami w kraju. Chęć współdziałania w tej inicjatywie potwierdziło siedem uniwersytetów, a mianowicie: Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Śląski i Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu. Uniwersytet Śląski pełni rolę koordynatora realizowanego przedsięwzięcia. Koncepcja współtworzenia bazy polega na zbudowaniu siedmiu zespołów roboczych po jednym w każdej uczelni, które będą napełniały bazę. W dniu 8 listopada 2000 roku odbyło się spotkanie robocze, w którym uczestniczyli dyrektorzy bibliotek oraz członkowie Rady Zarządzającej będący przedstawicielami uniwersytetów — uczestników konsorcjum. W trakcie spotkania przedstawiono stan prac, plan rozbudowy bazy oraz rozdano instrukcję dla osób wprowadzających dane. Zaproponowano powołanie Rady Naukowej i dokonano przydziału tytułów czasopism do indeksowania. Pierwsze spotkanie Rady Naukowej odbyło się 20 września 2001 r. i miało charakter organizacyjny. Aktualnie prace zespołów będą w całości finansowane z środków własnych poszczególnych uczelni współpracujących. W roku bieżącym Uniwersytet Śląski — jako koordynator konsorcjum — wystąpił o dofinansowanie zadania do Ministerstwa Edukacji oraz KBN. Oczekujemy na odpowiedź w sprawie złożonych wniosków.

Konsorcjum

Koordynatorem Konsorcjum został Uniwersytet Śląski. Do zadań koordynatora należy:

- 1) Administrowanie bazą,
- 2) Autoryzacja opisów wprowadzonych do bazy,
- 3) Korekta własnych opisów,
- 4) Organizowanie szkoleń dla zespołów roboczych napełniających bazę,
- 5) Organizowanie spotkań Rady Zarządzającej.

Natomiast pozostali członkowie Konsorcjum mają zadania następujące:

- 1) Wprowadzanie danych do bazy według instrukcji,
- 2) Korekta opisów wprowadzanych przez własny zespół roboczy,
- 3) Udział w szkoleniach zespołów roboczych.

Rada Zarządzająca zajmuje się stroną formalną pracy Konsorcjum. W jej skład wchodzi Przewodniczący — kierownik Pracowni ds. Badań Naukometrycznych Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego oraz po jednym przedstawicielu z każdego uniwersytetu współpracującego. Rada Naukowa decyduje o merytorycznej stronie bazy, doborze materiału, jej rozbudowie, zakresie i zasięgu.

Struktura bazy

Baza od początku nosiła nazwę „Polska literatura humanistyczna”, ale w trakcie jej tworzenia przyjęła się krótsza nieoficjalna nazwa — „Arton”, która jest najczęściej używana. „Polska literatura humanistyczna” jest bazą danych z indeksem cytowań. Oprogramowanie komputerowe bazy przygotowane przez autora programu zapewnia kompatybilność z innymi naukowymi bazami danych przez XML i Z 39.50 do wymiany danych (pobieranie z bazy). Pełny opis wprowadzanej pozycji zawiera: podstawowy opis bibliograficzny (autorzy, afiliacje autorskie, tytuł, tytuł czasopisma, rok, numer, strony), wykaz cytowań zawartych we wprowadzanej pozycji oraz abstrakt. Opis podstawowy jest opisem bibliograficznym pełnym na poziomie pierwszego stopnia szczegółowości, natomiast dla cytowań przyjęto opis skrócony. W cytowaniach podaje się wszystkich autorów, dwa pierwsze słowa z tytułu, rok i miejsce wydania, a w przypadku wydawnictw niesamoistnych — źródło.

Baza ma charakter informacyjny, nie będzie pełnić roli katalogu bibliotecznego ani też bibliografii narodowej, jakkolwiek niektóre elementy opisów mogą być pobierane do tychże. Baza danych „Arton” składa się z 6 powiązanych ze sobą kartotek.

1. *Artykuły*. Kartoteka artykułów składa się z zapisów bibliograficznych wszystkich wprowadzanych do bazy artykułów głównych (pochodzących z indeksowanych czasopism) oraz wszystkich cytowanych artykułów, fragmentów prac zbiorowych, rozdziałów i innych prac niesamoistnych wydawniczo. Opis każdego artykułu składa się z następujących elementów:

- tytuł (tytuł artykułu lub pracy recenzowanej),
- typ publikacji (artykuł lub recenzja),
- autorzy (wszyscy autorzy artykułu),
- źródło (tytuł wydawnictwa ciągłego lub opis wydawnictwa zwanego, w tym także pozycje cytowane),
- opis (rok, wolumen, rocznik, tom, zeszyt),
- strony od — do (strony, na których znajduje się indeksowany artykuł),
- abstrakt.

2. *Autorzy*. Kartoteka autorów wszystkich artykułów oraz wydawnictw zwartych składa się z następujących pól:

- personalia (nazwisko bądź nazwiska oraz imię również inicjał imienia w przypadku prac cytowanych),
- adres (nazwa oraz adres instytucji- afiliacja autora).

3. *Wydawnictwa zwarte*. Kartoteka zawiera dane dotyczące wszystkich cytowanych wydawnictw zwartych oraz opisy źródeł artykułów pochodzących z wydawnictw zwartych. Składa się z następujących pól:

- tytuł (tytuł wydawnictwa zwanego, oznaczenie dotyczące cytowanego tomu bądź tomów),
- rok (rok wydania wydawnictwa zwanego, w przypadku wydawnictw wielotomowych wydawanych na przełomie lat, podaje się tylko datę wydania ostatniego tomu),

- miejsce wydania (miejsce wydania wydawnictwa zwarte, w przypadku wielu miejsc wydania, podaje się tylko pierwsze z nich),
- autorzy (wszyscy wymienieni autorzy wydawnictwa zwarte).
- 4. *Wydawnictwa ciągłe*. Kartoteka tytułów wydawnictw ciągłych.
- 5. *Instytucje*. Kartoteka instytucji — miejsc pracy autorów. Składa się z następujących pól:
 - nazwa (nazwa instytucji),
 - miasto,
 - ulica.
- 6. *Hasła*. Kartoteka haseł tematycznych opisujących zawartość treściową.

Materiał badawczy

Aktualnie indeksowany materiał to artykuły z 26 czasopism polskich. Zakłada się, że baza będzie poszerzona o inne czasopisma oraz książki, materiały konferencyjne itp. Rozważa się również rozszerzenie zakresu samej bazy o materiały z literatury słowiańskiej, wydawnictwa bieżące i wstecz do 1994 r. — z możliwością dalszej retrospekcji w późniejszym etapie prac. Wszystkie tytuły zostały podzielone między członków Konsorcjum. Przy wyborze kierowano się miejscem wydania oraz liczbą artykułów publikowanych rocznie na jego łamach, stąd liczba czasopism przydzielona poszczególnym uczestnikom konsorcjum jest różna: od 2 do 7.

Możliwości wyszukiwawcze

Możliwości wykorzystania bazy danych „Arton” są następujące:

1. Wyszukiwanie bibliografii na temat na podstawie słów z tytułów i słów z abstraktów oraz literatury załącznikowej.
2. Sprawdzanie liczby cytowań badaczy związanych z humanistyką w literaturze polskiej.
3. Sprawdzanie cytowań czasopism polskich i zagranicznych w literaturze polskiej.
4. Analiza rekordów powiązanych za pomocą cytowań.
5. Obliczanie wskaźnika Impact Factor dla czasopism z polskiej humanistyki.

Obecnie baza liczy ponad 57 tys. cytowań pochodzących z prawie 3800 artykułów głównych. Kartoteka autorów liczy ponad 19 tys. rekordów, a kartoteka wydawnictw ciągłych — prawie 2,7 tys. Obecnie 4 czasopisma są wprowadzone prawie kompletnie za 10 lat. Są to: „Pamiętnik Literacki”, „Język Polski”, „Neophilologica”, „Linguistica Silesiana”. Z kilku czasopism wprowadzone dane obejmują kilka lat. Zespół osób przeszkolonych do wprowadzania danych liczy 14 osób i ciągle jest poszerzany. Dla celów szkoleniowych została wygenerowana podbaza „Szkolenie_arton”, w której można ćwiczyć bez obawy o ewentualne szkody, czy też skasowanie danych.

Najwięcej problemów przysporzyło nam rozszyfrowywanie opisów bibliograficznych dołączanych do artykułów. W wielu czasopismach zauważyć można

brak jakichkolwiek ustalonych reguł stosowanych w cytowaniach. Autorzy często stosują skróty znane sobie i fachowcom z danej dziedziny, co utrudnia pracę. Problemy pojawiają się w przypadku cytowania różnych form nazwiska tego samego autora. Występuje to zwłaszcza w przypadku nazwisk transliterowanych, czasem bardzo dowolnie. Niewiele redakcji dba o umieszczanie afiliacji do każdego artykułu, co na pewno ogranicza możliwości wyszukiwawcze bazy. W przyszłości chcielibyśmy nawiązać współpracę z redakcjami czasopism, aby uzupełnić wszystkie opisy o adresy autorów. Naszym cichym marzeniem jest też wprowadzenie jednolitych zasad czy norm cytowań, które nie tylko ułatwiłyby nam pracę, ale również zwiększyły możliwości wyszukiwawcze bazy.

Na zakończenie chcielibyśmy podkreślić, że tworzymy bazę jako narzędzie do wszechstronnego wykorzystania. Nie rościmy sobie praw do oceny jednostek, ani badaczy. Mamy tylko nadzieję, że informacje uzyskane z naszej bazy przyczynią się do obiektywizacji oceny polskiej humanistyki.

“Polish Humanistic Literature” — Citation Index. A Report

by *M. Waga, A. Drabek*

In 1998 the seven Polish universities as a consortium established concept for the citation index for Polish humanistic literature. The group of 26 humanistic journals chosen by KBN (the State Committee for Scientific Research) is indexed in the database. In this activity cooperate: the Warsaw University, the Wrocław University, University of Łódź, Maria Skłodowska-Curie University in Lublin, Nicolaus Copernicus University in Toruń, Adam Mickiewicz University in Poznań, and University of Silesia in Katowice. The database consists of 6 parts (index modules) for papers, authors, document type, institutions, and keywords. The modules work in close relationship. The database can be used for science evaluation and bibliographic research.